

ГЛОБАЛЬНО ІНТЕГРОВАНІ ПІДПРИЄМНИЦЬКІ СТРУКТУРИ: ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

GLOBALLY INTEGRATED BUSINESS STRUCTURES: FUNCTIONING EXPERIENCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

У статті досліджена проблема інтеграції підприємств в умовах інноваційної економіки. Доведено, що традиційний погляд на підприємство як самостійний суб'єкт господарювання, що функціонує у динамічному зовнішньому середовищі, слід розширити з урахуванням сучасних світових тенденцій формування підприємницьких структур. З'ясовано, що під підприємницькою структурою слід розуміти добровільне статутне або тимчасове об'єднання декількох підприємств різних форм власності та фрилансерів у єдину цілісну, складну відкриту систему, що функціонує у глобалізованому середовищі. Інтеграційні процеси на рівні підприємств у світовому масштабі спричиняють формування глобально інтегрованих підприємницьких структур, які засновані на діяльності транснаціональних корпорацій. Проаналізовано досвід їхнього функціонування на прикладі країн Європи та Північної Америки з допомогою рейтингів NECI та "Fortune Global 500". Доведено, що з підвищенням рівня розвитку підприємництва в країні збільшується кількість глобально інтегрованих підприємницьких структур.

Ключові слова: підприємство, підприємницька структура, глобалізація, інтеграція, інтеграційні процеси, глобально інтегрована підприємницька структура.

В статті досліджена проблема інтеграції підприємств в умовах інноваційної

економіки. Доказано, що традиційний погляд на підприємство як самостійний суб'єкт господарювання, який функціонує в динамічній зовнішній середовищі, слід розширити з урахуванням сучасних світових тенденцій формування підприємницьких структур. Установлено, що под підприємницькою структурою слід розуміти добровільне статутне або тимчасове об'єднання декількох підприємств різних форм власності та фрилансерів в єдину цілісну, складну відкриту систему, що функціонує у глобалізованому середовищі. Інтеграційні процеси на рівні підприємств у світовому масштабі спричиняють формування глобально інтегрованих підприємницьких структур, заснованих на діяльності транснаціональних корпорацій. Проаналізовано досвід їх функціонування на прикладі країн Європи та Північної Америки з допомогою рейтингів NECI та "Fortune Global 500". Доказано, що з підвищенням рівня розвитку підприємництва в країні збільшується кількість глобально інтегрованих підприємницьких структур.

Ключевые слова: предприятие, предпринимательская структура, глобализация, интеграция, интеграционные процессы, глобально интегрированная предпринимательская структура.

УДК 334.75

<https://doi.org/10.32843/infrastruct37-64>

Шацька З.Я.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри бізнес-економіки та туризму
Київський національний університет технологій та дизайну

The problem of formation, functioning and integration of enterprises in the conditions of innovative economy is investigated in the article, which occurs in the conditions of a new stage of evolutionary development of world business, which is accompanied by the transition to the knowledge economy and intensification of global problems of humanity. It is proved that today the traditional view of an enterprise, as an independent business entity and a leading link of the economy or an open system operating in a dynamic external environment, should be expanded in the light of current world trends in the formation of business structures. It has been found out that under the business structure is to be understood the voluntary statutory or temporary association of several enterprises of different ownership and (if necessary) individual entities (freelancers) into a single integrated complex open system operating in a globalized environment, which created on the basis of a combination of material and intangible interests of the participating companies, acts on the basis of a constituent contract or charter as a legal entity, with the aim of developing and commercializing innovative products, which increases the efficiency of integration and speeds development entities that form a structure. Enterprise-wide integration processes at the global level have led to the formation of globally integrated business structures based on the activities of transnational corporations. The experience of functioning of foreign business structures on the example of the countries of Europe and North America with the help of world-known ratings is analyzed, namely: Index (NECI) and Entrepreneurship Framework Conditions Rankings of Economies; Fortune Global 500 annual ranking of the 500 largest companies in the world. The analysis results are distributed using the ABC analysis method and the overall contribution of TNCs to the GDP of the respective European and North American countries in the GDP of 2018 is analyzed. It is proved that as the level of entrepreneurship development in the country increases, the number of globally integrated business structures capable of reaching the global level increases.

Key words: enterprise, business structure, globalization, integration, integration processes, globally integrated business structure.

Постановка проблеми. Новий етап еволюційного розвитку світового бізнесу, який супроводжується переходом до економіки знань та посиленням глобальних проблем людства, вимагає змін поглядів на підприємство. Сучасний сталий погляд на світовий бізнес, у якому підприємство – це самостійний суб'єкт господарювання та провідна ланка економіки або відкрита система, що функціонує у динамічному зовнішньому середовищі, слід розширити з урахуванням сучасних світових тенденцій формування підприємницьких структур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування, функціонування та інтеграції підприємств в умовах інноваційної економіки і переходу до формування підприємницьких структур розглянуті в публікаціях таких вітчизняних учених, як О.В. Горбачевська, І.В. Даценко, О.В. Заїчна, О.І. Заяць, Л. Кривенко, С. Кривенко, Р.Р. Русин-Гриник, а також таких закордонних учених, як А.В. Александров, Д.А. Глушич, Т.А. Корсун, Р.В. Кочубей, В.М. Кошелєв, Р.В. Костіна, А.В. Орлова, С.В. Ропотан та багато інших. Попри вагомий науковий доробок, не досить дослідже-

ними залишаються питання формування глобально інтегрованих підприємницьких структур у глобалізованому світовому просторі.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз досвіду функціонування глобально інтегрованих підприємницьких структур та визначення перспектив їхнього подальшого розвитку у світовій економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення довгострокового безперебійного функціонування та сталого розвитку підприємств в умовах глобалізації та обмеженості доступу до вичерпних ресурсів висуває на перше місце необхідність їх об'єднання і створення нових інтеграційних форм у вигляді підприємницьких структур. Під підприємницькою структурою будемо розуміти добровільне статутне або тимчасове об'єднання декількох підприємств різних форм власності та (в разі потреби) окремих суб'єктів господарювання (фрілансерів) у єдину цілісну, складну відкриту систему, що функціонує у глобалізованому середовищі, яке створене на основі поєднання матеріальних та нематеріальних інтересів підприємств-учасників, діє на підставі установчого договору або статуту як юридична особа з метою розроблення та комерціалізації інноваційної продукції (товарів, робіт, послуг), що підвищує ефективність діяльності та прискорює інтеграційний розвиток суб'єктів господарювання, які утворюють таку структуру. Виходячи з того, що процес інтеграції може відбуватися в різних формах у просторі і часі, що посилюється і прискорюється під дією світових процесів глобалізації, це зумовлює формування горизонтально, вертикально, конгломератно та глобально інтегрованих підприємницьких структур на різних рівнях ієрархії світової економіки.

Глобальні інтеграційні процеси поступово приводять до ослаблення значущості економік окремих країн, водночас, як зазначає у своїх дослідженнях Г.В. Ортіна, потужний імпульс розвитку отримують інтеграційні процеси на рівні підприємств [2], які в світовому масштабі «багато в чому засновані на діяльності великих підприємницьких структур – гігантських корпорацій» [1]. Такі корпорації отримали загальну назву «транснаціональні корпорації» (ТНК). За даними американського ділового журналу Fortune [6], який щорічно публікує світовий рейтинг «Fortune Global 500», у світі налічується 500 великих транснаціональних компаній. Проаналізуємо досвід функціонування закордонних підприємницьких структур на прикладі країн Європи та Північної Америки. Для цього скористаємося всесвітньо відомими рейтингами, такими як National Entrepreneurship Context Index (NECI) and Entrepreneurship Framework Conditions Rankings of economies; щорічний світовий рейтинг 500 найкрупніших компаній світу «Fortune Global 500».

Рейтинговий аналіз проведемо за даними 2018 року для 24 провідних країн Європи та Північної Америки, які потім згрупуємо за методикою ABC-аналізу. У табл. 1 наведено результати ABC-аналізу індексу підприємництва країн Європи та Північної Америки.

За результатами аналізу таблиці 1, у групу А (країни з високим рівнем доходів в економіці та найвищим рівнем підприємництва) потрапило 18 країн, або 75% від досліджуваних, окрім Туреччини, у якій середній рівень доходів в економіці. У групу В (країни з високим рівнем доходів в економіці та середнім рівнем підприємництва) потрапило 2 країни (Італія і Греція) та 2 країни із середнім рівнем доходів в економіці та середнім рівнем підприємництва (Росія і Болгарія), або 16,7% від досліджуваних. У групу С (країни з високим рівнем доходів в економіці та низьким рівнем підприємництва) потрапило 2 країни, або 8,3% від досліджуваних. На жаль до рейтингу National Entrepreneurship Context Index (NECI) and Entrepreneurship Framework Conditions Rankings of economies Україна не включена. Тому для забезпечення довгострокового розвитку економіки України важливого значення набуває дослідження та впровадження світового досвіду питання розвитку малого та середнього підприємництва, що безпосередньо визначає ступінь підприємництва та розвитку економіки країни загалом [5].

Далі за даними світового рейтингу 500 найкрупніших компаній світу «Fortune Global 500» проаналізуємо кількість підприємницьких структур у формі транснаціональних корпорацій в кожній країні Європи та Північної Америки. Результати аналізу розподілено за методом ABC-аналізу та проаналізовано загальний внесок підприємницьких структур у формі ТНК у ВВП відповідної країни Європи та Північної Америки у ВВП за 2018 р. (табл. 2).

За результатами аналізу таблиці 2, в групу А (країни, в яких високий рівень доходів в економіці), створені і функціонують ТНК з високим сумарним доходом, внесок цих підприємницьких структур у ВВП відповідної країни становить від 0,04 до 0,00003%. У групі В – країни, в яких створено і функціонують від 1 до 3 ТНК із середнім рівнем доходів, їхній внесок у ВВП відповідної країни становить від 0,00001 до 0,00005%. У групі С – країни з високим рівнем доходів в економіці, але в яких не створено жодної підприємницької структури у формі ТНК, тому доходів немає. У цю групу також потрапила Англія, в якій хоч і створена 21 підприємницька структура у формі ТНК, але їхній внесок у ВВП країни є невисоким. Така сама тенденція простежується в Італії, Туреччині і Росії. Нині Україна не має жодної глобально інтегрованої підприємницької структури, тому поки що не входить до світового рейтингу 500 найкрупніших компаній світу «Fortune Global 500».

Таблиця 1

ABC-аналіз індексу підприємництва країн Європи та Північної Америки за 2018 р.

Рівень доходу	Країни	Індекс NECI		%	Зростаючий підсумок	Категорія
		бали	ранг			
високий дохід	Нідерланди	6,51	3	5,25	5,25	A
високий дохід	США	5,98	6	4,82	10,07	A
високий дохід	Люксембург	5,7	8	4,60	14,67	A
високий дохід	Швейцарія	5,68	9	4,58	19,25	A
високий дохід	Франція	5,62	10	4,53	23,78	A
високий дохід	Канада	5,54	12	4,47	28,25	A
високий дохід	Австрія	5,54	13	4,47	32,72	A
високий дохід	Іспанія	5,38	16	4,34	37,06	A
високий дохід	Ірландія	5,38	17	4,34	41,40	A
високий дохід	Швеція	5,37	18	4,33	45,73	A
високий дохід	Германія	5,36	19	4,32	50,05	A
високий дохід	Латвія	5,21	22	4,20	54,25	A
високий дохід	Польща	5,21	24	4,20	58,46	A
високий дохід	Словенія	5,18	25	4,18	62,63	A
високий дохід	Кіпр	5,09	27	4,11	66,74	A
високий дохід	Туреччина	5,05	29	4,07	70,81	A
високий дохід	Англія	4,94	30	3,98	74,80	A
середній дохід	Казахстан	4,93	31	3,98	78,77	A
середній дохід	Болгарія	4,66	36	3,76	82,53	B
середній дохід	Росія	4,63	37	3,73	86,26	B
високий дохід	Італія	4,52	40	3,65	89,91	B
високий дохід	Греція	4,34	42	3,50	93,41	B
високий дохід	Словаччина	4,34	43	3,50	96,91	C
високий дохід	Хорватія	3,83	53	3,09	100,00	C

Таблиця 2

Рейтинг внеску підприємницьких структур у формі ТНК країн Європи та Північної Америки у ВВП відповідної країни за 2018 р.

Рівень доходу	Країни	Кількість ТНК в країні	Сумарний дохід ТНК, млрд. дол	ВВП, трлн. дол.	% у ВВП країни	Категорія
високий дохід	Нідерланди	14	1206,1	826,2	0,0001	A
високий дохід	США	126	8685,2	20,513	0,04	A
високий дохід	Люксембург	1	68,7	17,1	0,004	A
високий дохід	Швейцарія	14	655,9	662,5	0,0001	A
високий дохід	Франція	28	1675,3	104,731	0,002	A
високий дохід	Канада	12	425,2	1733,71	0,002	A
високий дохід	Іспанія	10	392,3	1437,05	0,00002	A
високий дохід	Ірландія	4	127,8	366,45	0,00003	A
високий дохід	Швеція	2	62,8	554,66	0,00001	B
високий дохід	Германія	31	2057,2	4029,14	0,00005	B
високий дохід	Латвія	0	0	34,29	0	B
високий дохід	Польща	1	25,3	549,48	0,000005	B
високий дохід	Словенія	0	0	54,97	0	B
високий дохід	Греція	0	0	23,96	0	B
середній дохід	Туреччина	1	27,108	713,51	0,000004	C
високий дохід	Англія	21	1123,612	2808,9	0,00004	C
високий дохід	Австрія	0	0	459,4	0	C
середній дохід	Казахстан	0	0	184,21	0	C
середній дохід	Болгарія	0	0	63,65	0	C
середній дохід	Росія	3	327,6	1576,49	0,00002	C
високий дохід	Італія	7	367,5	500,74	0,00008	C
високий дохід	Греція	0	0	218,06	0	C
високий дохід	Словаччина	0	0	106,94	0	C
високий дохід	Хорватія	0	0	59,97	0	C

Висновки з проведеного дослідження. За результатами проведеного дослідження можемо дійти висновку, що в країнах із високим рівнем доходів в економіці та найвищим рівнем підприємництва (група А – 8 країн) створені і функціонують ТНК з високим сумарним доходом, внесок цих підприємницьких структур у ВВП відповідної країни становить від 0,04 до 0,00003%. В країнах із високим рівнем доходів в економіці та середнім рівнем підприємництва (Італія і Греція) та із середнім рівнем доходів в економіці та середнім рівнем підприємництва (Росія і Болгарія) – група В (6 країн) створені і функціонують від 1 до 3 ТНК з середнім рівнем доходів, їхній внесок у ВВП відповідної країни становить від 0,00001 до 0,00005%. У країнах з високим рівнем доходів в економіці та низьким рівнем підприємництва – група С (10 країн) не створено жодної підприємницької структури у формі ТНК, тому доходів немає. За винятком Англії, в якій хоч і створена 21 підприємницька структура у формі ТНК, але їхній внесок у ВВП країни є невисоким. Така сама тенденція простежується в Італії, Туреччині і Росії.

Таким чином, простежується взаємозв'язок рівня розвитку підприємництва в країні та формування підприємницьких структур. З підвищенням рівня розвитку підприємництва в країні збільшується кількість глобально інтегрованих підприємницьких структур, здатних вийти на глобальний рівень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гасанов Г.С. Экономическая природа крупных предпринимательских структур. *Экономика, управление и учет на предприятии. Евразийский международный научно-аналитический журнал*. 2008. № 2(26). URL: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2020> (дата звернення: 26.09.2019).
2. Ортіна Г.В. Вплив інтеграційних відносин на формування стратегії розвитку реального сектору економіки. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2014. № 1 (16). с. 129-134. URL: <http://duan.edu.ua/uploads/vidavnitstvo14/evrvek11614/7263.pdf> (дата звернення: 26.09.2019).

3. Шацька З.Я. Сутність дефініції «підприємницька структура» та підході до її трактування. *Вісник КНУТД. Серія «Економічні науки»*. № 6 (129). 2018. С. 111–124.

4. The world's foremost study of entrepreneurship since 1999. *Global Entrepreneurship Monitor* URL: <https://www.gemconsortium.org/> (дата звернення 10.11.2019).

5. Denysenko M.P., Melnyk A.O., Shatskaya Z.Ya., Budiakova O.U. International regulatory experience business activity. *Research and Innovation: Collection of scientific articles*. 2019. P. 55–58.

6. Fortune global 500. *Fortune*. 2018. URL: <http://fortune.com/global500/> (дата звернення: 26.09.2019)

REFERENCES:

1. Gasanov G. S. (2008) Ekonomicheskaya priroda krupnykh predprinimatel'skikh struktur [The economic nature of large business structures], *Ekonomika, upravlinnia ta oblik na pidpriemstvi. Yevraziyskiy mizhnarodnyi naukovo-analitychnyi zhurnal*, vol. № 2 (26), Available at: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2020> (accessed 26 September 2019).

2. Ortina H. V. (2014) Vplyv intehratsiinykh vidnosyn na formuvannia stratehii rozvytku realnoho sektora ekonomiky [Influence of integration relations on formation of strategy of development of real sector of economy], *Yevropejs'kyj vektor ekonomichnoho rozvytku*, vol. 1 (16), pp. 129–134, Available at: <http://duan.edu.ua/uploads/vidavnitstvo14/evrvek11614/7263.pdf> (accessed 26 September 2019).

3. Shatska Z. Ya. (2018) Sutnist definitsii "pidpriemnytska struktura" ta pidkhodi do yii traktuvannia [The essence of the definition of "business structure" and the approach to its interpretation] *Visnyk KNUVD. Seriya "Ekonomichni nauky"*, vol. 6(129), pp. 111–124.

4. The world's foremost study of entrepreneurship since 1999 (2019) *Global Entrepreneurship Monitor*, Available at: <https://www.gemconsortium.org/> (accessed 10 November 2019).

5. Denysenko M.P., Melnyk A.O., Shatskaya Z.Ya., Budiakova O.U. (2019) International regulatory experience business activity. *Research and Innovation: Collection of scientific articles*. pp. 55–58.

6. Fortune global500 (2018) *Fortune*, Available at: <http://fortune.com/global500/> (accessed 26 September 2019).

**GLOBALLY INTEGRATED BUSINESS STRUCTURES:
FUNCTIONING EXPERIENCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS**

The purpose of the article. The purpose of the article is to analyze the experience of functioning of globally integrated business structures and determine the prospects for their further development in the world economy.

Methodology. The rating analysis of the 24 leading European and North American countries according to 2018 according to the National Entrepreneurship Context Index (NECI) and the Entrepreneurship Framework Conditions Rankings of Economies and the annual global ranking of the 500 largest Fortune Global 500 companies. The results of each country's analysis are grouped according to the ABC analysis method.

Results. It is proved that today the traditional view of an enterprise, as an independent business entity and a leading link of the economy or an open system operating in a dynamic external environment, should be expanded in the light of current world trends in the formation of business structures. It has been found out that under the business structure is to be understood the voluntary statutory or temporary association of several enterprises of different ownership and (if necessary) individual entities (freelancers) into a single integrated complex open system operating in a globalized environment, which created on the basis of a combination of material and intangible interests of the participating companies, acts on the basis of a constituent contract or charter as a legal entity, with the aim of developing and commercializing innovative products, which increases the efficiency of integration and speeds development entities that form a structure. Enterprise-wide integration processes at the global level have led to the formation of globally integrated business structures based on the activities of transnational corporations. The experience of functioning of foreign business structures on the example of the countries of Europe and North America with the help of world-known ratings is analyzed, namely: Index (NECI) and Entrepreneurship Framework Conditions Rankings of Economies; Fortune Global 500 annual ranking of the 500 largest companies in the world. The analysis results are distributed using the ABC analysis method and the overall contribution of TNCs to the GDP of the respective European and North American countries in the GDP of 2018 is analyzed.

Practical implications. The analyzed experience of functioning of globally integrated business structures in the example of the 24 countries of Europe and North America can be used to form similar structures in Ukraine, which today does not have any globally integrated business structure in the form of a multinational corporation, and is not yet a member of National Entrepreneurship Context Index (NECI) and Entrepreneurship Framework Conditions Rankings of Economies in the annual Fortune Global 500 Top 500 Global Companies.

Value/originality. The relationship between the level of entrepreneurship development in the country and the formation of business structures is determined. As the level of business development in the country increases, the number of globally integrated business structures capable of reaching the global level increases.